

Берестейська унія 1596 року

Передумови умови і наслідки

Берестейська унія — церковне об'єднання, проголошене 1596 року. Частина ієрархів Київської митрополії в Речі Посполитій визнала владу Папи Римського, зберігаючи східний обряд. Рішення підтримали не всі, тому воно стало предметом гострих суперечок.

Історичні обставини

Православні громади жили в багатоконфесійному суспільстві. Церковні діячі прагнули зміцнити становище своєї церкви, захистити її права та впорядкувати внутрішнє життя. Прихильники й противники унії по-різному оцінювали способи досягнення цих цілей.

Умови об'єднання

Визнання зверхності Папи поєднувалося зі збереженням візантійського обряду й церковнослов'янської мови богослужіння. Отже, унія не означала загального переходу на латинський обряд. Прихильниками були, зокрема, Іпатій Потій і Кирило Терлецький; проти виступав князь Василь-Костянтин Острозький.

Наслідки

Унія започаткувала окрему традицію церковного життя, з якою пов'язана історія Української греко-католицької церкви. Водночас загострилися суперечки щодо підпорядкування церков, майна та прав громад. Православна традиція продовжувала існувати. Для пояснення події важливо розрізняти наміри учасників і реальні наслідки.

Ключове запитання

Чому рішення, яке частина діячів уважала шляхом до зміцнення церкви, інші сприймали як загрозу? Спробуйте пояснити обидві позиції без образливих оцінок.

Робота з історичною подією

Причина і наслідок

Розподіліть твердження на передумови та наслідки: прагнення зміцнити права церкви; суперечки щодо церковного майна; пошук підтримки; співіснування громад із різним підпорядкуванням. Для кожного вибору запишіть пояснення.

Виправлення неточностей

1. «У 1596 році всі православні громади одностайно підтримали унію». 2. «Після унії східний обряд повністю замінили латинським». 3. «Намір учасників завжди збігається з наслідком історичної події».

Порівняння позицій

Складіть по два речення від імені умовного прихильника й умовного противника унії. Позначте, що це навчальна реконструкція, а не справжня цитата історичної особи.

Самоперевірка

1. Рік проголошення Берестейської унії: А — 1569; Б — 1596; В — 1648.
2. Що зберігали громади, які прийняли унію? А — візантійський обряд; Б — обов'язковий латинський обряд; В — відмову від церковної організації.
3. Чому неправильно говорити про цілковиту згоду всього суспільства з унією?
4. Поясніть різницю між причиною, умовою угоди й наслідком.

Орієнтири відповідей

1 — Б; 2 — А. У суспільстві діяли прихильники та противники унії. Причина пояснює, чому діячі шукали зміни; умова — на яких засадах домовлялися; наслідок — що відбулося після рішення.

У вправі про причини й наслідки прагнення зміцнити права та пошук підтримки належать до передумов. Майнові суперечки й співіснування громад із різним підпорядкуванням розглядаємо як наслідки. У складніших поясненнях можна показати, що деякі суперечності існували й раніше.

Підсумкове завдання

Напишіть 5–6 речень: дата й місце події; головний зміст угоди; що зберігалось; чому виникло протистояння; один довготривалий наслідок. Критерії: точність, причинні зв'язки, нейтральна мова.

Для вчителя

Матеріал можна опрацювати за 45 хвилин: пояснення — 12 хвилин, завдання — 20 хвилин, перевірка й обговорення — 13 хвилин. Не оцінюйте конфесійну належність чи особисті переконання учнів.